

PREDGOVOR

Opšte je mesto da za ženu porodica i partnerski odnos nisu uvek bezbedno okrilje: onda kada žena trpi nasilje, najčešće je reč o nasilju u porodici, odnosno nasilju od strane intimnog partnera. Konzistentan je nalaz i univerzalno važi da nasilje nad ženom u pretežnom broju slučajeva vrši neko od njenih bližnjih, odnosno osoba koju je ona nekada darivala ljubavlju. U partnerskoj vezi, u kojoj ljudi po pravilu traže sigurnost i ljubav, neke žene dožive nepodnošljivo osujećenje potrebe za sigurnošću, a kada zbog toga ispolje želju i spremnost da napuste partnerski odnos, postaju meta gneva i mržnje partnera koji neretko nadahnjuju nasilje koje varira od emocionalnog zlostavljanja pa sve do ubistva. S druge strane, ostanak žene u vezi u kojoj trpi nasilje iz različitih razloga, od kojih je nezaobilazan i strah za vlastiti život ili bezbednost dece, kao i neadekvatni odgovori onih koji se pozivaju u pomoć može dovesti do kriminalizacije žene ubistvom nasilnog partnera.

Ubistvo partnera, kao ekstremni vid partnerskog nasilja, predstavlja poseban istraživački problem ne samo zbog teških,

ireverzibilnih posledica koje proizvodi, već i zbog toga što je smisleno pretpostaviti da je ono generisano specifičnom konstelacijom faktora koji ga makar u određenoj meri izdvajaju iz problema partnerskog nasilja uopšte. Čak i onda kada mu prethodi dugovremena nasilna interakcija, ubistvo partnera, za razliku od „redovnog“ partnerskog nasilja, nije manifestacija kontinuiteta, već diskontinuiteta, čin kojim se stavlja tačka na sve, pa i na partnersku interakciju, odnosno partnersko nasilje. Ono je manifestacija odluke učinioca da u simboličkom smislu konačno „presudi“ partnerki koju smatra krivom za vlastiti očaj, da je kazni zato što hoće i može da živi - bez njega. U isto vreme, ubistvo je čin kojim se korenito menjaju životi mnogih osoba, pa i vlastiti. U ovakvim slučajevima, učinilac retko, ako ikada, vrši delo uveren ili nadajući se da neće biti otkriven i kažnjen. Naprotiv, on zna da će se to gotovo izvesno dogoditi. On zna i to da će svojim činom naneti užasnu patnju i nenadoknativ gubitak svojim i žrtvinim bližnjima, on anticipira da za sebe priprema neku vrstu socijalne smrti, ali ga sve to ne odvraća od ubistva. Kao da je sve drugo za njega postalo nepodnošljivije od koraka ka totalnoj destrukciji. On više nema očekivanja od budućnosti, pa ni od svog destruktivnog čina, izuzev olakšanja koje donosi makar i užasan kraj, kraj koji će ipak deliti sa partnerkom. I barem će ta njegova biti poslednja.

Ako se problem sagleda u ovoj perspektivi, moglo bi se pretpostaviti da se unutrašnje pripreme za „bilansno ubistvo“ odvijaju relativno dugo. Dejstvo činilaca koji čoveka, pa i najkrhkijeg, dovode na ivicu očajanja retko je kratkotrajno i nevidljivo. Period „tonjenja“, gubljenja kontrole nad drugima, sobom, svojim životom i neuspešnog tumanaranja za izlazom i

alternativnim rešenjima, period kumuliranja negativnih osećanja prema žrtvi i „svođenja računa“ po prirodi stvari nije pritajan. Otuda i pretpostavka da se markeri rizika od homicidnog nasilja nad partnerkom mogu identifikovati i da se na stepen rizika može blagovremeno delovati u pravcu njegovog redukovanja.

Ovaj tekst i istraživanje koje će u njemu biti predstavljeno rezultat su istraživačke ambicije da se pruži određeni doprinos unapređenju saznanja na kojima se temelji prevencija homicidnog nasilja u okviru partnerskog odnosa, odnosno da se podstakne veće interesovanje naučne i stručne javnosti za ovaj izuzetno težak problem kome se društvo ipak može i mora adekvatnije suprotstaviti.

U Beogradu, februara 2013. godine

Autorke